

„ÎN GOANA INTERNETULUI”, SĂ NU NEGLIJĂM UNELE REALITĂȚI NETRECĂTOARE

Vlad POHILĂ

Sintagma „secolul vitezelor” a fost atribuită prima dată veacului al XIX-lea, când vapoarele, apoi și trenurile, au prins a servi tot mai des și tot mai pe larg interesele omului, ale popoarelor. Desigur, în secolul următor, XX, când lumea a început a utiliza telefonul și radioul, când și-au luat zborul primele avioane, pe urmă și navele cosmice, îmbinarea în cauză, cu referire la trenuri și vapoare, părea deja o metaforă nu dintre cele mai inspirate, întru câtva arhaică. Dar iată că secolul trecut a dăruit umanității și internetul, schimbând și mai mult atitudinea față de viteze, față de rapiditatea comunicării dintre oameni. Tocmai de aceea, răscrucea de secole XX-XXI, pe lângă mulțimea de calificative adunate: „epoca informațională”, „epoca cunoștințelor”, „epoca metamorfozelor tehnologice” etc., – ea, această răspîntie de vremuri, merită cel mai mult a fi supranumită și „a vitezelor”.

Viața noastră a devenit, cu adevărat, o fugă continuă, încît uneori ai impresia că omenirea se află într-o competiție cu scurgerea grabnică a timpului și cu attributele acestuia – și ele într-o alertă continuă. „Nu ședeă, că îți șade norocul”, glăsuia un proverb din străbuni. Dacă vom interpreta această zicală în stil matematic, ca pe un fel de ecuație, observăm că datele problemei s-au schimbat mult și în sensuri nebănuite. Acum, se pare, ar fi mai potrivit să spunem: „Grăbește-te, căci altfel nu faci / nu reușești / nu obții nimic!” Graba, goana, alerta au devenit niște caracteristici intrinseci ale existenței noastre. Și poate că rela-

ția noastră cu internetul ne demonstrează cel mai sigur adevărul acestei aserțiuni. Or, internetul, a intrat în fiecare instituție, în fiecare casă, în fiecare suflet – de vreți. Cu 15-20 de ani în urmă se mai puteau număra domeniile în care internetul devenise o necesitate cotidiană. Acum, suma acestor domenii este mai curînd una incomensurabilă: cam toți, și mic, și mare, cam la fiecare pas, în cele mai surprinzătoare ipostaze, apelăm la serviciile internetului.

Nu vom discuta în continuare pe tema eficienței sau, dimpotrivă, a nocivității internetului. Nici dilema (absurdă, în opinia noastră) – ce e mai bună: cartea pe internet sau cea în formulă clasică, tipărită? – nu vom aborda-o. Sanda Golopenția-Eretescu, o savantă cu gîndire modernă, profesoară cu vechime la Universitatea Providence din SUA, a publicat, la distanță de numai un an, două articole cu acest subiect, două eseuri ale căror demersuri parcă se băteau cap în cap: *Cultură prin internet?* (în anul 2000; rețineți și semnul de întrebare de la sfîrșitul titlului!), apoi *Salvarea electronică a culturii românești* (în anul 2001). Desigur, nu a epuizat tema în aceste două scrieri – nici nu are cum! – impresionează însă abordarea diferită și schimbătoare a subiectului: de la temeri, îndoieli – la o anumită certitudine, încredere chiar în șansa unică pe care o poate oferi *net-ul* culturii noastre și culturii în ansamblu. Pînă la urmă, orice poate fi, în egală măsură, bun sau rău; totul depinde de cel care le utilizează, de scopurile ce le urmărește sau de finalitățile pe care și le

dorește. Vom vorbi în rîndurile ce urmează despre felul cum utilizăm noi, muritorii de rînd, internetul; cum facem față rigorilor sale, una dintre aceste exigențe (dacă nu chiar o condiție *sine qua non*) fiind viteza extrem de mare sau, cum am scris în titlul acestui material – „goană” pe care ne-o impune acest miracol al timpurilor noastre, devenit, iată, și o miraculoasă necesitate cotidiană a vieții noastre.

Așadar, să ne referim și la acest subiect de importanță (aparent) minoră: cum folosim internetul în scopuri practice, în munca noastră cotidiană – la bibliotecă, în relația cu utilizatorii, cu colegii de breaslă, ba chiar și în scopuri pur personale. Nu-i așa că vă este dat să vedeți adeseori – dacă nu să și faceți personal – diferite avize, anunțuri, informații de primă necesitate, vizînd activitatea cotidiană a bibliotecilor în care lucrați sau pe care le frecvențați? La un moment dat, eram dispus să fac un fel de colecție cu asemenea „scriituri publicitare”, ca mai apoi să le comentez în vreun articol sau în cadrul vreunei prelegeri pentru angajații bibliotecilor noastre. Am renunțat însă la această idee, din „simplul motiv” că cele mai multe meritau sau necesitau comentarii nefavorabile. Atunci am decis să elaborez un editorial, adică o scriere cu caracter mai generalizator, pentru a nu pune în vileag „slăbiciunile” cuiva anume, care „slăbiciuni” (greșeli, scăpări, gafe, inadvertențe, dar și mostre de neglijență) caracterizează, de fapt, mai multă lume, pe mai mulți slujitori ai breslei bibliotecare. Și dacă am spus deja lucrurilor pe nume: că în scrierea la calculator a avizelor, a altor informații utile cu caracter curent, se comit anumite greșeli, scăpări, gafe, inadvertențe, dar și mostre de neglijență – de ordin ortografic, gramatical, lingvistic – ar fi cazul să căutăm și pricina apariției lor în locuri publice, și încă în niște instituții de cultură, adică tocmai acolo unde la modul ideal ar trebui să avem a face cu exemple

de corectitudine, poate chiar cu modele demne de urmat.

Cauza principală, credem noi, este cea anticipată în titlu și în primele alineate ale acestui editorial: graba, viteza, dorința de a realiza cît mai repede ceea ce ne punem în gînd. Or, această intenție e bine să fie însoțită și de atenție, de grijă, de răspundere elementară pentru ceea ce aducem la cunoștința publică. Intervine, uneori, și neglijența, nepăsarea, iar în ultimă instanță și iresponsabilitatea – dacă e să continuăm a căuta „mama relelor”. Nu vrem, în context, să aducem vorba și de ignoranță, de proasta cunoaștere a regulilor ortografice sau de dreaptă scriere, de agramatie... Pentru că vrem să credem că aceste scăderi nu îi vizează pe lucrătorii noștri. Și totuși, cîtă tristețe pot provoca niște inscripții gen: *Inchide-ți ușa!* (corect: **Închideți, vă rugăm, ușa!**), *Nu deservim după orele...* (**Nu servim după ora...**), *La acțiune v-or participa liceeni, studenți, profesori...* (**La manifestare / eveniment vor participa liceeni, studenți, profesori...**) etc., etc.

Să începem „dezghiocarea” greșelilor cu *inchide-ți* (ușa) și cu... bieții *profesori*. Ambele exemple fac dovada unei practici extrem de păguboase: scriind texte în română, unii bibliotecari utilizează registrul alfabetic englezesc, în care, evident, lipsesc semnele diacritice specifice limbii noastre. Că o fac din comoditate sau din lene sau poate chiar din lipsă de respect față de limba maternă – nu mai contează. Mai important ni se pare că în asemenea situații poți vedea în texte pur românești ortograme (cuvinte scrise) cu totul străine, de cele mai multe ori – englezești: același *professor*, apoi *present*, *parallel*, *causă*, *encyclopedia* și cîte alte aberații de acest gen. Nu mai trebuie să insistăm asupra faptului că neutilizarea registrului românesc la scrierea unui text în română, mai simplu spus – scrierea fără semne diacritice poate genera o serie de confuzii, multe încurcă-

turi de sens: *fată* în loc de *față*, *tară* pentru *țară*, *tine* în loc de *ține*, *sotie* în loc de *soție* sau *șotie*, *roman* pentru *român*, *romanes* în loc de *românesc* etc., etc. În context, nu putem să nu ne amintim de reputatul (și rafinatul) scriitor și lingvist George Pruteanu, cel care de pe la mijlocul anilor '90 ai sec. XX, apoi și la începutul sec. XXI ne-a delectat, instruindu-ne temeinic și convingător în cadrul emisiunilor personale *Doar o vorbă să-ți mai spun...*, transmise pe două dintre cele mai prestigioase și mai cu priză la public posturi de televiziune din România. Ei bine, în opinia profesorului G. Pruteanu, nu putea fi considerat românesc un text scris „englezește”, adică fără semne diacritice! Se întreba reabilul filolog și îi întreba și pe cei care au avut contact cu civilizația vest-europeană: „Vă puteți imagina un francez (german, spaniol, portughez...) care să scrie în limba sa maternă neglijând accentele sau semnele diacritice?!” Nu, așa ceva e de neînchipuit acolo. Pot confirma și din proprie experiență: o bună prietenă de la Paris m-a rugat să nu-i mai scriu prin *net*, ci prin poșta tradițională, scrisori de mână, atîta timp cît nu pun în mesaje accentele specifice limbii franceze. Mai mult: din aceleași motive, mi-am suspendat corespondența cu un profesor din Cracovia, dînsul pretinzînd că nu îmi înțelege mesajele – scrise în polonă, dar fără literele „tipice” ale acestei limbi, cu o mulțime de semne diacritice.

Drept consecință pentru acest segment de articol, vom spune cu toată claritatea: ***este necesar, trebuie să folosim alfabetul românesc la scrierea textelor în limba maternă.*** Să nu ne lenevim să trecem de la engleză la română! Să ne cultivăm obișnuința de a scrie prioritar, în primul rînd, preferabil și cum este necesar – în română – și abia după aceasta să căutăm alte instrumente lingvistice de lucru. Da, a scrie englezește (și la propriu, și la figurat, adică într-o română „englezită” din

punctul de vedere al ortografiei) este mai simplu, dar noi avem a face de obicei cu limba noastră, nu cu limbi străine.

Alte consecințe, care în context, ne-ar duce pe drumul cel drept țin de relația cu cartea. Să răsfoim din cînd în cînd îndreptările ortografice. Dicționarul ortografic, dar și cel explicativ, ale limbii române, ca și alte surse de referință enciclopedice trebuie să se afle mereu la îndemîna bibliotecarului, mai ales a celui pus în situația de a elabora / a scrie / a redacta / a corecta texte – de la avize și alte informații utile beneficiarilor, rapoarte sau dări de seamă de serviciu ș.a.m.d. pînă la articole pentru presa periodică. De altfel, în multe redacții de ziare și reviste textele (articole, recenzii, reportaje, interviuri etc.), trimise prin internet fără semne diacritice, sînt trecute cu vederea, asemenea trimiteri, de regulă, sînt rebutate, pur și simplu nu sînt luate în considerație, indiferent de valoarea lor și de prestigiul autorului.

Nu vom exagera defel spunînd că în opinia generală, un bibliotecar este perceput, de cele mai multe ori, în primul rînd, ca un om de cultură. Iar cultura omului se vede și în felul cum scrie – în genere, iar acum, în epoca vitezelor – cum scrie la calculator, recurgînd la internet.

Tocmai de aceea e bine să fim mai prudenți cu „*graba calculatorului*”, cu „*goana internetului*”. Acestea pot fi, bineînțeles, o explicație, o scuză. Însă numai uneori, nici pe departe nu putem face din internet un „țap ispășitor” pentru toate situațiile. Mai ales în cazurile ce țin de pregătirea noastră profesională, care e de neconceput fără cunoașterea limbii materne și fără respectarea neabătută a regulilor de scriere și exprimare corectă.